

ÇİN ÜLKE PROFİLİ

**T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü
2024**

İçindekiler

1. GENEL BİLGİLER	3
2. GENEL EKONOMİK DURUM.....	7
3. DIŞ TİCARET	9
4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR.....	12
5. TÜRKİYE ile TİCARET	14
EKLER:	17

1. GENEL BİLGİLER

Başlıca Sosyal Göstergeler

Resmi Adı	Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC)
Nüfus	1,41 milyar (2024)
Dil	Mandarin (Pekin Lehçesi)
Yüzölçümü	9 561 000 km ²
Başkent	Pekin (21,9 milyon),
Başlıca Şehirleri	Pekin (21,9 milyon), Şanhay (28, 9 milyon), Guanco (14,6 milyon), Shenzhen (13,3 milyon)
Yönetim Şekli	Tek parti yönetimi
Devlet Başkanı	Xi Jinping (14 Mart 2013'ten beri)
Para Birimi	Yuan (Renminbi)

Üyesi Olduğu Başlıca Uluslararası Kuruluşlar:

APEC (Asya-Pasifik Ekonomik İş Birliği Forumu), ADB (Asya Kalkınma Bankası), ASEAN- (Güneydoğu Asya Ülkeleri Örgütü), WTO (Dünya Ticaret Örgütü)

Coğrafi Konum

Ülke dünyanın en büyük yüzölçümüne sahip ülkeler sıralamasında Rusya ve Kanada'nın ardından 3. sıradadır. Asya kıtasının doğusunda yer almaktadır. Doğuda Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti; güneydoğuda Makao, güneyde Laos, Birmanya, Vietnam, Hindistan, Bhutan, Nepal; batıda Pakistan, Afganistan, Tacikistan, Kırgızistan, Kazakistan; kuzeyde Moğolistan Halk Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu ile komşudur. Çin'in doğusunda Doğu Çin Denizi ve güneydoğusunda Güney Çin Denizi yer almaktadır. Çin'in toplam kara sınırları uzunluğu 20 000 km'den fazla olup Çin anakarasının toplam sahil uzunluğu ise 18 000 km'nin üstündedir.

Ülke çok geniş bir coğrafi alana sahip olması nedeni ile soğuk kara ikliminden sub-tropik iklime kadar geniş bir iklim kuşağına sahiptir.

Siyasi ve İdari Yapı

1 Ekim 1949 tarihinde kurulan ÇHC'nin siyasi yapısı tek parti yönetimine dayanmaktadır. Çin Komünist Partisi (ÇKP) ülkenin tek siyasi hâkimidir. ÇKP 1921 yılında kurulmuştur ve 86 milyonu aşkın üyesi bulunmaktadır. Parti devletle bütünleşmiş olup, devlet politikası parti vasıtasıyla uygulanmaktadır. Devlet Başkanı aynı zamanda ÇKP'nin Genel Sekreteridir.

ÇHC'nin bugünkü Anayasası 1982 yılında onaylanmıştır. Anayasa'ya göre devletin merkez organları; Ulusal Halk Kongresi (UHK), ÇHC Devlet Başkanlığı, Devlet Konseyi, Merkezi Askeri Komisyon, Yüksek Mahkeme ve Başsavcılıktır.

Ulusal Halk Kongresi (Meclis) üyeleri ÇKP tarafından seçilen temsilcilerden oluşmaktadır. Ülkede genel seçim uygulaması yoktur.

Devlet Konseyi (hükümet), devlet idaresinin ve yürütme erkinin en üst organıdır. Hükümet işlerini Devlet Konseyi takip etmektedir. Devlet Konseyi 4 başbakan yardımcısı, 4 konsey üyesi, 25 bakandan oluşmakta ve başında başbakan bulunmaktadır. Devlet Konseyi, idari mevzuata ilişkin yasama işlemlerini gerçekleştirmeye yetkilidir. Ekonomiye ve diplomatik ilişkileri yönetir ve toplumsal konuları ele alır. Başbakan, Devlet Başkanı tarafından atanır ve görevinden alınır.

Ayrıca, ÇKP liderliğinde siyasi danışma ve istişarelerin yapıldığı “Çin Halkının Siyasi Danışma Konferansı” (ÇHSDK) adlı bir mekanizma da mevcuttur.

Devlet yönetiminin en yetkili organı ÇKP Merkez Komitesi'ne bağlı olan Politbüro Daimî Komitesi'dir. Daimî Komite, Hükümetin de üzerinde bir kurum olup, ülkeyi ilgilendiren önemli konularda son söz sahibidir. Yedi üyeden oluşan Daimî Komite'nin başkanı Devlet Başkanı Xi Jinping'dir. Başbakan Komitenin üyeleri arasında yer almaktadır. Komitenin tüm üyeleri devlet lideri olarak kabul edilmektedir. ÇHC Devlet Başkanı Xi Jinping, Mart 2013 'de göreve başlamış olup, 2018 yılındaki seçimlerin ardından ömür boyu Başkan olarak kalmasına karar verilmiştir.

Çin'de meclisin görevi daha çok temsilidir. Ulusal Halk Kongresi (UHK) adı verilen meclisin üyeleri halk tarafından değil, ÇKP tarafından belirlenmektedir. Üyelerin seçiminde geniş tabanlı temsil gözetilmektedir. UHK yılda bir kez mart ayında toplanmakta ve Hükümet programını ve ihtiyaca göre hazırlanan yeni yasaları onaylamaktadır. Onay işlemi UHK'nın 2987 üyesinin onayıyla neticelenmektedir.

Çin'in idari yapısı 'Tek Ülke İki Sistem' olarak nitelendirilmektedir. Çin ana kara ile birlikte Hong ve Macao Çin Halk Cumhuriyeti'nin bir parçasıdır. Ancak Hong Kong ve Macao Özel İdari Bölge olarak tanımlanmakta ve ana karadan farklı olarak bu bölgelerde serbest ticaret rejimi uygulanmaktadır.

Çin ana karası idari olarak, 22 eyalet, 5 özerk bölge ve 4 belediyeye ayrılmıştır. Bu yapıların hepsi eyalet seviyesinde birimler olarak kabul edilmektedir. Çin Tayvan'ı 23. eyalet olarak kabul etmektedir.

Çin Halk Cumhuriyeti'ndeki eyaletler her biri nüfus ve yüz ölçümü olarak ortalama bir Avrupa ülkesinin boyutunda ve ölçeğindedir ve dolayısı ile ekonomik ve ticari açıdan da bir ülke olarak değerlendirilebilecek potansiyele sahiptirler.

Eyaletler: Anhui, Fujian, Gansu, Guangdong, Guizhou, Hainan, Hebei, Heilongjiang, Henan, Hubei, Hunan, Jiangsu, Jiangxi, Jilin, Liaoning, Qinghai, Shaanxi, Shandong, Sichuan, Yunnan, Zhejiang

Özerk Bölgeler: Guangxi, İç Moğolistan, Ningxia, Uygur (Xinjiang Uygur), Tibet (Xizang)

Belediyeler: Pekin (Beijing), Chongqing, Şanhay, Tianjin

Özel İdari Bölgeler: Hong Kong ve Macao

Nüfus ve İstihdam

2023 yılında verilerine ülkenin nüfusu 1,41 milyar üzerindedir. 2024 yılında dünyada 2. sırada yer alan Çin nüfusunun 2029 yılında 1403 milyar kişi olacağı tahmin edilmektedir. Ülkede ortalama yaşam süresi 78 yıldır. 1979 yılında başlayan ve 2016 yılında son verilen tek çocuk politikasının sonucunda ülkedeki kadın erkek dağılımı erkekler lehine bozulmuş, nüfus yaşlanmış ve ülkenin en büyük ekonomik gücü olan iş gücünde düşüşe yol açmıştır. Diğer taraftan dışa açılma ve kentsel nüfusun gelirinin artması, kentsel alanda yaşayan nüfusun artışı gibi nedenlerle tek çocuk politikası sonlandırılmasına rağmen nüfus artış hızında yavaşlama sürmekte ve bu düşüş özellikle doğum oranlarındaki düşüşe bağlıdır. Çin verilerine göre 2023 yılında ülkede doğum oranı %6,39, ölüm oranı %7,87 nüfus artış oranı %- 1,48 olmuştur.

Nüfus içerisinde yaşlıların gençlere oranı giderek artmaktadır. 16-64 yaş arasındaki nüfus 2017 yılından itibaren 1 milyar kişinin altına düşmüş olup bu düşüş halen devam etmektedir. 2023 yılında anılan yaş grubundaki nüfusu 962,8 milyon kişi ile toplam nüfusun %68,2'sine karşılık gelmektedir. 0-16 yaş grubunun nüfustaki payı %16,2 (229 milyon kişi), 65 yaş ve üstünün nüfustaki payı %15,3 (217 milyon kişi) düzeyindedir. Yıllara göre oranlar incelendiğinde genç ve orta yaşlı kesimin nüfus içerisindeki oranı azalırken, 65 yaş üstü kişilerin nüfustan aldığı pay artmış göstermektedir. Ülkede ortalama yaşam süresi 77,9 yıldır.

Nüfusun %87'sini Han kökenli Çinlilerden oluşturmakta iken, %13'ünü ise diğer gruplara mensuptur.

Nüfusun %65,2'si şehirlerde yaşamaktadır.

Ülkede okuma yazma oranı %96,4'dür.

<https://data.stats.gov.cn/english/easyquery.htm?cn=C01>

<https://www.stats.gov.cn/sj/ndsj/2023/indexeh.htm>

2021 yılı İnsani Gelişmişlik Endeksine göre dünyada 191 ülke arasında Çin 79. sıradadır. (UN-2024)

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Çin maden ve mineraller yönünden zengin bir ülkedir. Dünyadaki en büyük altın üreticisidir. Aralarında demir cevheri, demir alaşımlı metal cevherleri, kömür, kalay, doğal gaz, civa, manganez, vanadyum, kurşun, çinko, alüminyumun fosfat, tungsten, uranyum, manyetit, molibden, titanyum, az bulunan toprak elementleri olmak üzere yaklaşık 17 maden ve mineral türü ve madene sahip olması ile lider konumundaki ülkedir.

Su kaynakları kritik öneme sahiptir. Zira gerek tarımda sulama için gerekse elektrik üretiminde kullanılmaktadır. Ülkedeki ekilebilir arazi büyüklüğü dünyadaki ekilebilir alanın %7'sine, kendi yüz ölçümünün ise %12,7'sine karşılık gelmektedir.

Diğer taraftan dünyada en fazla hidroelektrik enerji üretimi yapılan ülkedir ve dünyanın en büyük hidroelektrik santrali Three Gorges Barajı 22.500 megavat enerji üretimi ile küresel anlamda en büyük kapasiteye sahip barajdır.

Çin kömür rezervleri açısından dünya birincisidir. Çin dünyanın en büyük kömür üreticisi ve tüketicisidir. Hâli hazırda toplam enerji ihtiyacının %70'i kömürden elde edilmektedir. Ülke petrol, doğal gaz kaynakları mevcut olmasına rağmen, önemli bir ham petrol ithalatçısıdır. Bunlara ek olarak uzay teknolojisi ve elektronik alanında kullanılan bazı ender bulunan madenlerin de artan orandaki üretici ve ihracatçısıdır.

2010-2020 döneminde kişi başına düşen yenilenebilir ülke içi temiz su kaynakları azalmakta olan ülkeler arasında Çin, %5 azalma ile 106. sırada olup 2020 yılında sahip olduğu kişi başına düşen temiz su miktarı 1 993m³tür. [Dünya ortalaması %12 azalma, Türkiye %13 azalma ile 88. (Dünya Bankası-2020)].

2021 yılında 26 milyar varil kanıtlanmış ham petrol rezervine sahip Çin, 89 ülke arasında %2 pay ile 12. Sıradadır. 2022 yılında 5 milyon varil/gün'lük ham petrol üretimi ile 117 ülke arasında %5 pay ile 5. sıradadır.

2021 yılında 235 trilyon feet³ kanıtlanmış doğalgaz rezervine sahip Çin, 92 ülke arasında %3 pay ile 6. sıradadır.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Ekonomik Göstergeler

	2022	2023	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*	2029*
GSYİH (Cari Fiyatlar-milyar \$)	17848,54	17662,04	18532,63	19790,07	21027,66	22276,92	23579,01	24842,34
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar-%)	3	5,2	4,6	4,1	3,8	3,6	3,4	3,3
Kişi Başına Düşen Milli Gelir (Cari Fiyatlar- \$)	12 643	12 514	13 136	14 037	14 929	15 834	16 782	17 705
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort., %)	2	0,2	1	2	2	2	2	2
Cari İşlemler Dengesinin GSYİH'ye Oranı (%)	2,3	1,5	1,3	1,4	1,4	1,3	1,2	1,1
İşsizliğin Toplam İşgücüne Oranı (%)	5,5	5,2	5,1	5,1	5,1	5,1	5,1	5,1
Nüfus (milyon)	1411,75	1411,4	1410,78	1409,82	1408,53	1406,94	1405,04	1403,15
Devletin Genel Toplam Borçlanmasının GSYİH'ye Oranı (%)	77,1	83,6	88,6	93	97,5	101,8	106	110,1

(*) Tahmini Veriler

Kaynak: IMF; Nisan 2024

Çin'in bugünkü ekonomik yapısının temellerini 1978 yılından itibaren yapılan reformlar oluşturmaktadır. Reformların başlaması ve dışa açılma politikasının benimsenmesi ile birlikte Çin, merkezi planlı ekonomiden pazar ekonomisine geçmiş ve son 40 yılda ülke ekonomik ve sosyal anlamda hızlı bir gelişmiş, GSYİH'deki büyüme yılda ortalama %10'a ulaşmıştır. olmuştur. Bu değer, böylesine büyük bir ekonominin, tarihteki sürdürülebilir nitelikteki, en hızlı büyümesi olmuş ve bu sayede ülkedeki 800 milyon kişi yoksulluktan kurtulmuştur.

1994 de yapılan vergi düzenlemeleri ve ardında 2001 yılında Dünya Ticaret Örgütüne üye olması ile ülke, dünya ekonomisine tam anlamıyla entegre olmuştur. Sonuç olarak Çin dünyanın üretim ve ticaretinin merkezi haline gelmiştir.

Çin'in 13. Beş Yıllık Planında (2016-2020) sosyal dengesizliklerin giderilmesi, çevre kirliliğinin azaltılması, enerji verimliliğinin artırılması, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimin yaygınlaştırılması ile sosyal güvenlik sisteminin geliştirilmesi esas alınmıştır. ekonominin yeni bir dengeye oturtulması ve 2020'ye kadar halkın ortalama düzeyde müreffeh bir toplum düzeyine eriştirilmesi hedeflenmiştir. IMF verilerine göre 2019 yılında Çin'in Dünya ekonomisine %38,2 pay ile en çok katkı sağlayan ülke olmuştur.

14. Beş Yıllık Planında (2021-2025) ulusal Ekonomik ve Sosyal Kalkınmaya ilişkin olarak yüksek kaliteye ve çevre dostu uygulamalara vurgu yapılmıştır. Planda karbon emisyonunun azaltılması ve 2030'a kadar karbondioksit emisyonunun sıfıra yaklaştırmayı hedeflemektedir.

Çağdaş anlamda gelişme için inovasyonun temel öge olduğu vurgulanmış, planda ayrıca halkın yaşam standını artırılmasına yönelik reformlar dile getirilmiştir.

2024 yılında cari fiyatlara göre, 19 trilyon dolar olacağı tahmin edilen GSYİH'nin 2025 yılında 20 trilyon dolar olması beklenmektedir. Çin, cari fiyatlara göre, 2024 yılı itibariyle 196 ülke arasında dünyanın 2. büyük ekonomisidir. 2024 yılında sabit fiyatlara göre %4,6 oranında artması beklenen GSYİH'nin, 2025 yılında %4,1 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

Cari fiyatlara göre Çin, 2024 yılında 13 136 dolarlık kişi başına düşen milli gelir ile dünyada 72. sırada yer almaktadır.

2024 yılında %1 olan tüketici fiyatlarına göre yıllık ortalama enflasyon oranının 2025 yılında %2 olacağı tahmin edilmektedir. (IMF-2024)

Ülkedeki işsiz sayısının toplam işgücüne oranının 2024 yılında %5 olacağı ve işsizliğin yüksek olduğu ülkeler arasında 58. sırayı alacağı tahmin edilmektedir.

2020 yılı verilerine göre ülkenin GSYİH'si içinde tarım sektörünün payı %8, sanayinin %38 ve hizmetler sektörünün %55 (Dünya Bankası-2020)

2024 yılında %1 oranında fazla vereceği tahmin edilen cari işlemler dengesinin GSYİH'ye oranının, 2025 yılında da %1 oranında fazla vermesi beklenmektedir.

Küresel rekabetçilik açısından 2019 yılı verilerine göre dünyadaki 141 ülke arasında Çin 28. sıradadır.

2020 verilerine göre iş yapma kolaylığı açısından Çin, dünyada 190 ülke arasında 32. sıradadır.

Çin'de özel sektörünün GSYH'deki payı %60 düzeyindedir. Özel sektör ayrıca kentlerdeki işgücünde %80, yeni iş imkânlarının sağlanmasında %90 paya sahiptir.

Çin orta üst gelir grubundaki ülkeler arasında kabul edilmesine karşılık , yoksulluğu azaltma çabalarının, kentsel alanlarda yaşayanlar da dahil olmak üzere, diğer orta gelir grubundaki ülkelerin standartlarına göre hâlâ yoksul olarak kabul edilen çok sayıda insanın karşı karşıya olduğu bir durum söz konusudur.

Çin dünyanın en büyük imalat sektörüne sahiptir. Aynı zamanda en hızlı büyüyen tüketici pazarı konumundadır.

3. DIŞ TİCARET

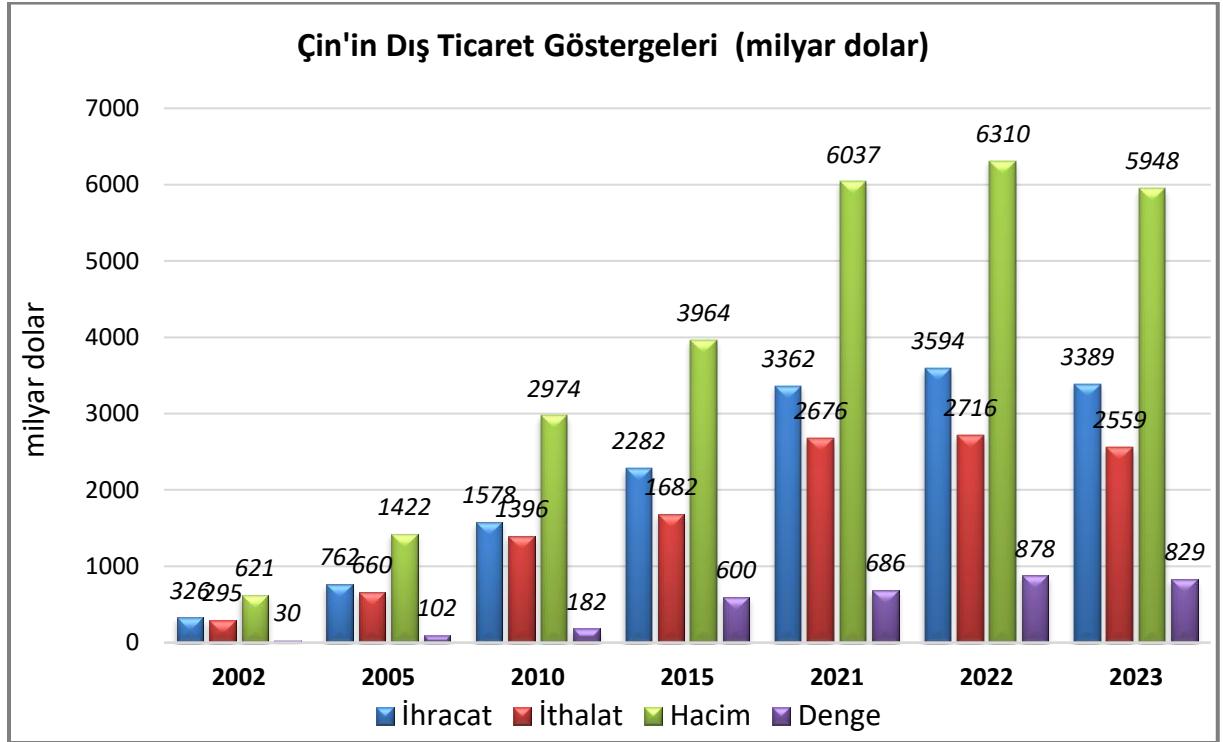
Genel Durum

Çin Halk Cumhuriyeti, 2023 yılı dış ticaret verilerine göre Çin, en yüksek ticaret hacmine sahip, en fazla dış ticaret fazlası veren, birinci sıradaki ihracatçı ve ikinci sıradaki ithalatçı ülkedir.

2023 yılında 3,38 trilyon dolarlık ihracatla dünya ihracatından %14,6 pay almıştır. Ülkenin ihracatı bir önceki yıla göre %6 oranında azalmıştır. İhracatında önde gelen pazarlar ABD, Hong Kong Özel İdari Bölgesi (Çin), Japonya, Güney Kore ve Vietnam'dır.

2023 yılında 2,56 trilyon dolar ithalatla dünya ithalatından %10,9 oranında pay almıştır. İthalatı bir önceki yıla göre %6 oranında azalmıştır. İthalat yaptığı başlıca ülkeler Tayvan, ABD, Güney Kore, Japonya ve Avustralya'dır. 2023 yılında ithal ettiği başlıca ürünler Elektrikli makina ve cihazlar, Mineral yakıtlar ve yağlar, Metal cevherleri, Makinalar ve mekanik cihazlar ve aletler ve Mücevherattır.

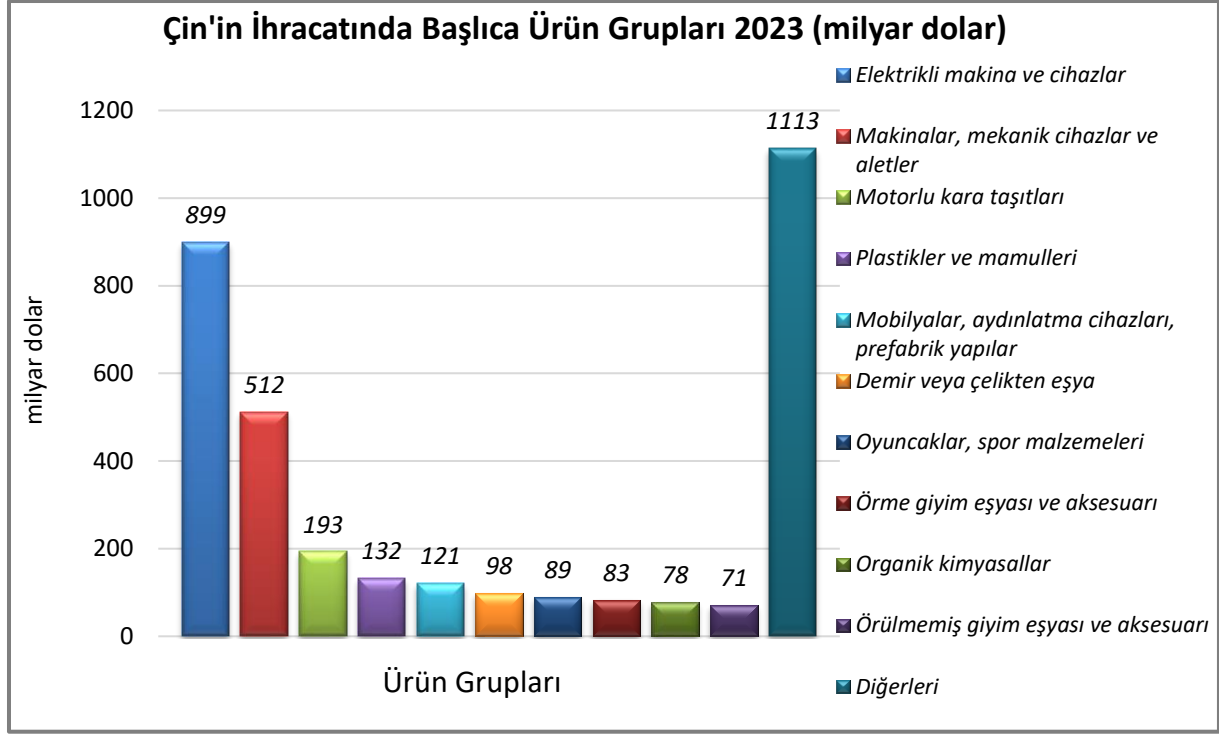
Ülkenin Dış Ticareti

Kaynak: Trade Map- www.tradenap.org _Direct data-ÇHC

Başlıca Ürünler İtibarı ile Dış Ticareti

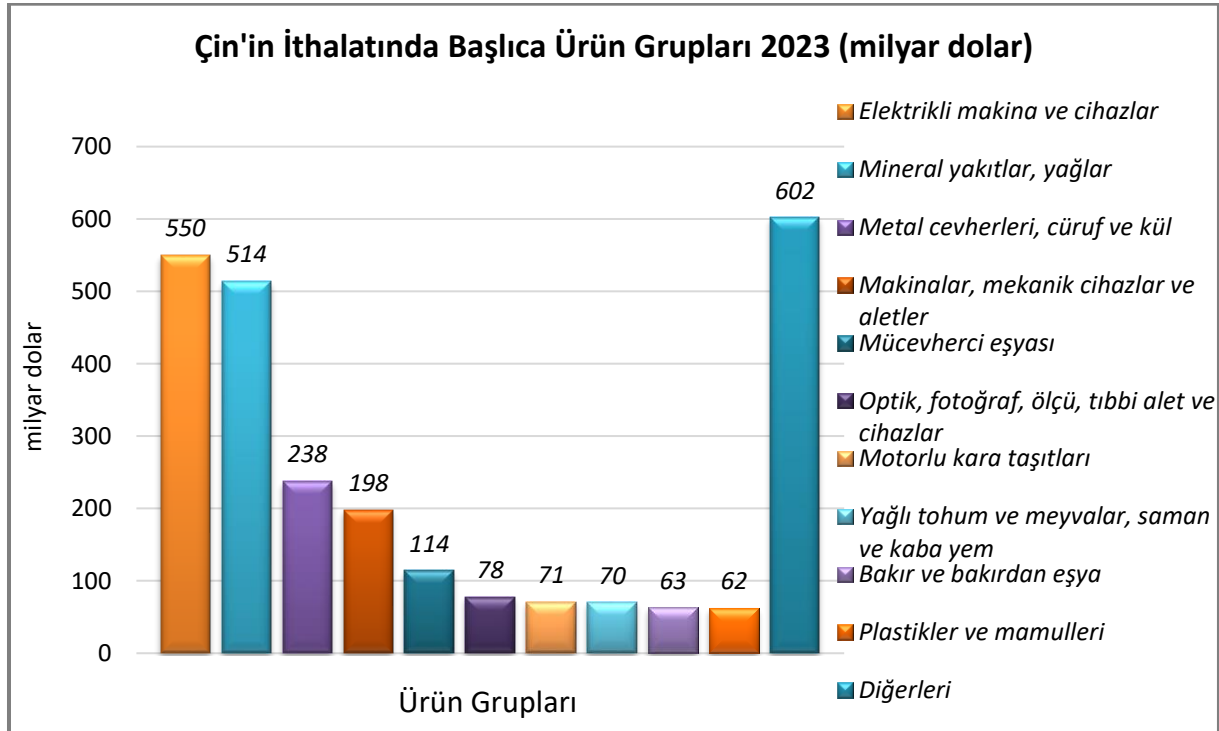
İhracatı

Kaynak: Trade Map- www.tradenap.org _Direct data-ÇHC

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

İthalatı

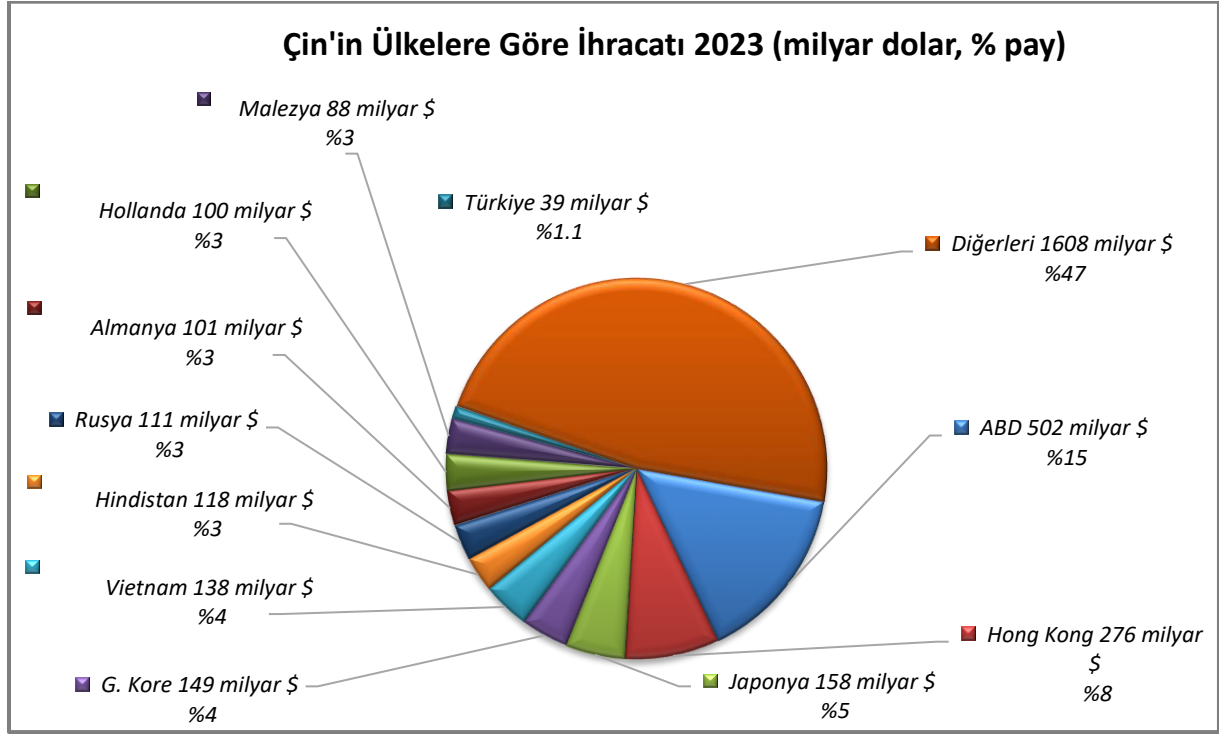

Kaynak: Trade Map- www.tradenap.org _Direct data-ÇHC

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticareti

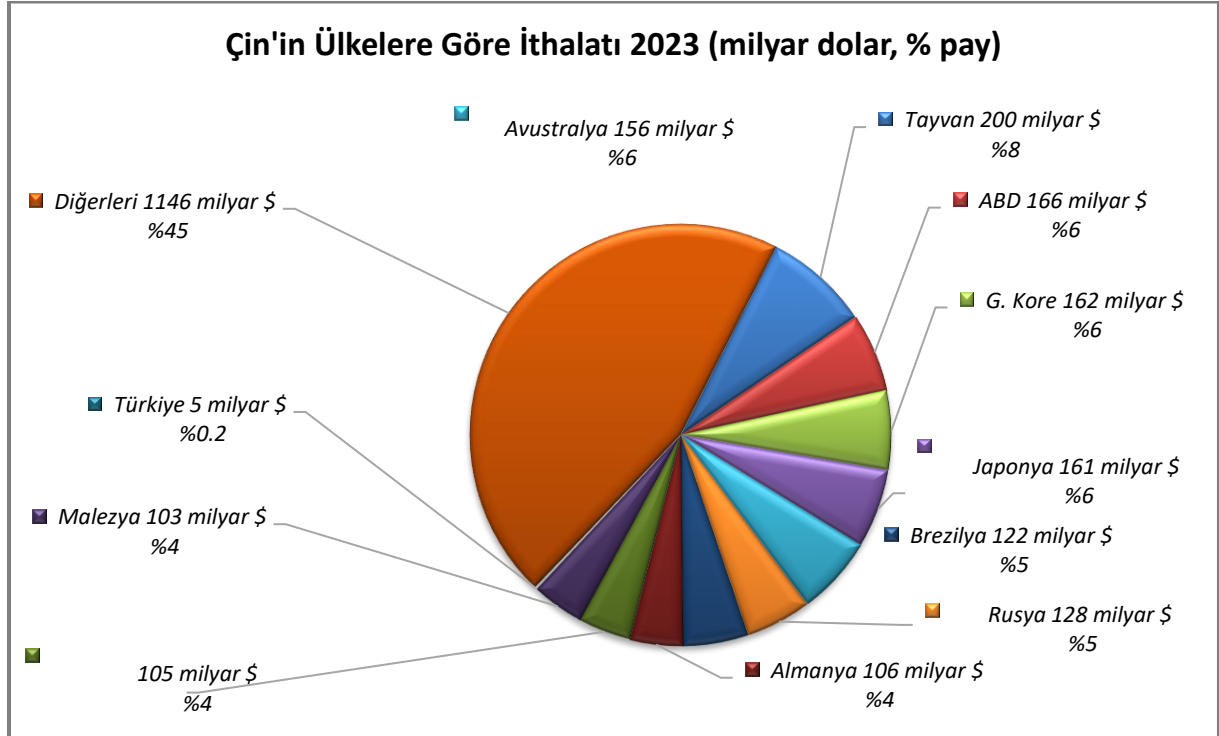
İhracatı

Kaynak: Trade Map- www.tradenap.org _Direct data-ÇHC

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

İthalatı

Kaynak: Trade Map- www.tradenap.org _Direct data-ÇHC

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Ülke Dışından Gelen ve Ülke Dışına Giden Doğrudan Yatırımlar

	2022	2023*	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*
Ülke dışından gelen doğrudan yatırım (milyon \$)	180 167	33 000	95 000	102 000	120 000	120 000	120 000
Ülke dışından gelen doğrudan yatırımın GSYİH ya oranı (%)	1,01	0,20	0,50	0,50	0,60	0,50	0,50
Ülke dışından gelen doğrudan yatırım stoku (milyon \$)	2 279 952	2 312 952	2 407 952	2 509 952	2 629 952	2 749 952	2 869 952
Ülke dışına giden doğrudan yatırım (milyon \$)	- 149 692,30	- 185 457	- 204 003	- 224 403	- 235 623	- 247 404	- 259 774
Ülke dışına yapılan doğrudan yatırım stoku (milyon \$)	2 680 290	2 865 747	3 069 750	3 294 153	3 529 776	3 777 180	4 036 955

(*) Tahmini Veriler

Kaynak: EIU

1 Ocak 2020 tarihinde ülkede yeni bir yabancı yatırım mevzuatı yürürlüğe girmiştir. Çin hükümeti yabancı yatırımlara ayrıcalıklı muamele yerine ülkenin bu anlamda bir doyuma ulaştığı düşüncesi ile yerli ve yabancı yatırımlara eşit muamele anlamına gelen uluslararası kabul görmüş, "Milli Muamele" ilkesini uygulamaktadır. Bununla birlikte altyapının zayıf olduğu batı ve iç bölgelerde özellikle uzun vadeli projeler için bazı özel teşvikler verilmektedir.

Çin, 2022 yılında 189 milyar dolar ile doğrudan yabancı yatırım çeken ülkeler arasında 2. sıradadır. Bir önceki yıla göre %5 artış yaşanmıştır. Söz konusu artış; imalat sanayi ile başta elektronik ve iletişim sektörlerinin başı çektiği yüksek teknoloji sektöründe olmuştur. Ülkedeki stoku 3 822 milyar dolardır ve en çok yatırım stoku olan dünyadaki 2. ülkedir. Çin'in dışı yatırım stoku 2 932 milyar dolardır ve bu kapsamda en çok yatırım stoku olan 3. Ülkedir.

Ülkenin ağırlıklı olarak imalat, gayrimenkul, leasing iş ve hizmetleri, bilgisayar hizmetleri, toptan ve perakende ticaret, finansal aracılık, bilimsel araştırma, ulaştırma, enerji ve inşaat sektörlerine yöneliktir.

Ülkede DYY'nin sürekli artmasının başlıca nedenleri; ekonomi ve yatırım ortamının serbestleştirilmesi yönündeki planların yapılması, yüksek teknoloji sektörünün hızla büyümesi ve Serbest Ticaret Bölgelerinin açılmasıdır.

Yatırımlar ağırlıklı olarak imalat, gayrimenkul, leasing iş ve hizmetleri, bilgisayar hizmetleri, toptan ve perakende ticaret, finansal aracılık, bilimsel araştırma, ulaştırma, enerji ve inşaat sektörlerine yöneliktir.

Kaynak: UNCTAD, Dünya Yatırım Raporu, 2021,2022, 2023

Detaylı Bilgi İçin

https://unctad.org/en/PublicationChapters/WIR2020_CH1.pdf

https://unctad.org/system/files/official-document/wir2021_en.pdf

<https://unctad.org/publication/world-investment-report-2022>

Serbest Bölgeler

Çin ana karasındaki ilk serbest bölgesi 2013 yılında açılan anghai Serbest Ticaret Bölgesidir. Burası yasal yeniliklerin uygulanması, rekabetin gclendirilmesi, pazar ekonomisine uygun yasal düzenlemelere geçiş, yuanın uluslararası hale getirilmesi ve reformların test edilip başka bölgelerde uygulanabilmesi için kurulmuştur.

Sonuçta uygun politikaların uygulanmasının ve bu konuda başarı sağlanmasının ardından ülkede diğer SB'ler kurulmuştur.2015 yılında Fujian, Guangdong, Tianjin,2016'da Liaoning, Henan, Shaanxi Zhejiang, Sichuan, Chongqing, Hubei 2018'de Hainan 'da faaliyete geçmiş olup 2019 da toplamda 12 adet serbest bölge mevcuttur. 2019 yılında Jiangsu, Shandong, Hebei, Heilongjiang, Guanxi ve Yunnan ve 2020 yılında ise bu listeye Beijing (Pekin), Anhui ve Hunan eklenmiştir. 2023 yılı itibari ile ülkede 21 adet Serbest Bölge mevcuttur. Her serbest bölge yatırımcıya farklı avantajlar sunmakta olup, her biri farklı sektörlere yoğunlamıtır.

Detaylı bilgi için;<https://www.fdochina.com/blog/fdi-china-exclusive-the-21-free-trade-zones-guide/>

5. TÜRKİYE ile TİCARET

Genel Durum

Türkiye-Çin arasındaki ticaret değerleri incelendiğinde 2023 yılında ülkeye ihracatımız 3,3 milyar dolar, ithalatımız 44,9 milyar dolar seviyesindedir.

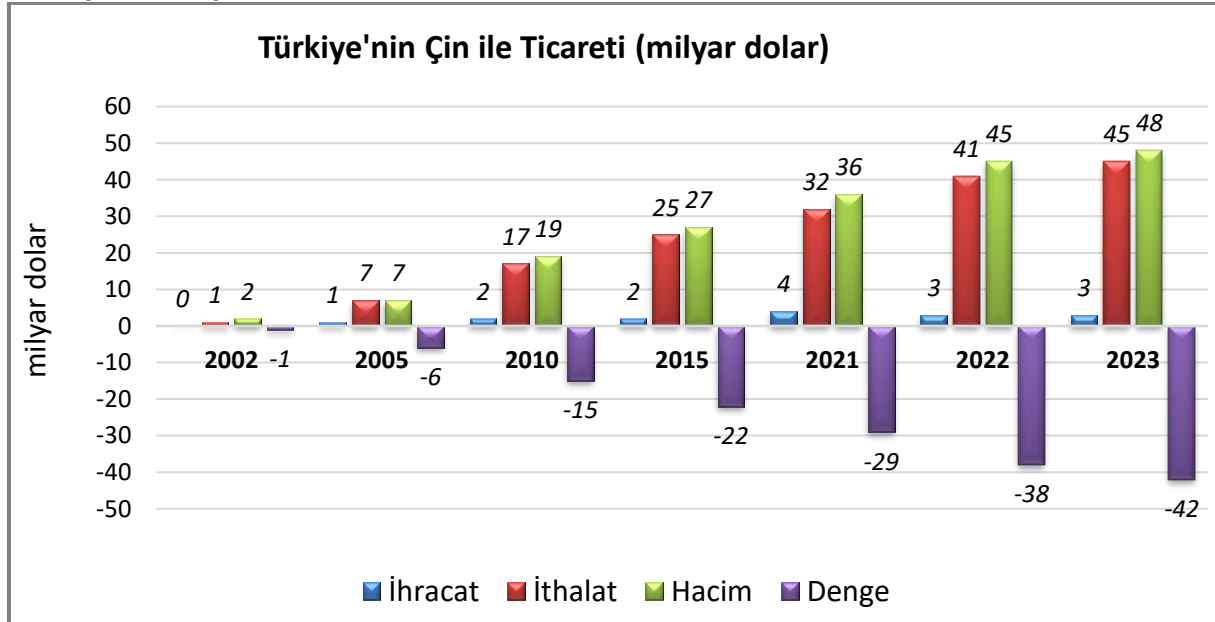
Çin 2023 yılında ihracat yaptığımız ülkeler arasında 19. Sırada yer almıştır ve ülkemiz ihracatındaki payı %1,3 olmuştur. Ülkeye ihracatımız bir önceki yıla göre %3 oranında azalmıştır.

İthalat yaptığımız ülkeler arasında Çin 2023 yılında, 45,6 milyar dolar ile 2. sıradaki tedarikçimiz konumundadır ve toplam ithalatımızdaki payı %12,4 olmuştur ve bir önceki yıla göre ithalatımız %9 artmıştır. Ülkeden ithalatımız bir önceki yıla kıyasla %9 oranında artmıştır.

2023 yılında ülkeye ihracatımızda önde gelen ürünler: mermer ve traverten, ekosin, su mermeri, kireçli taşlar, krom cevherleri ve konsantreleri, bakır cevherleri ve konsantreleri, kıymetli metal cevherleri ve konsantreleri, kurşun cevherleri ve konsantreleridir.

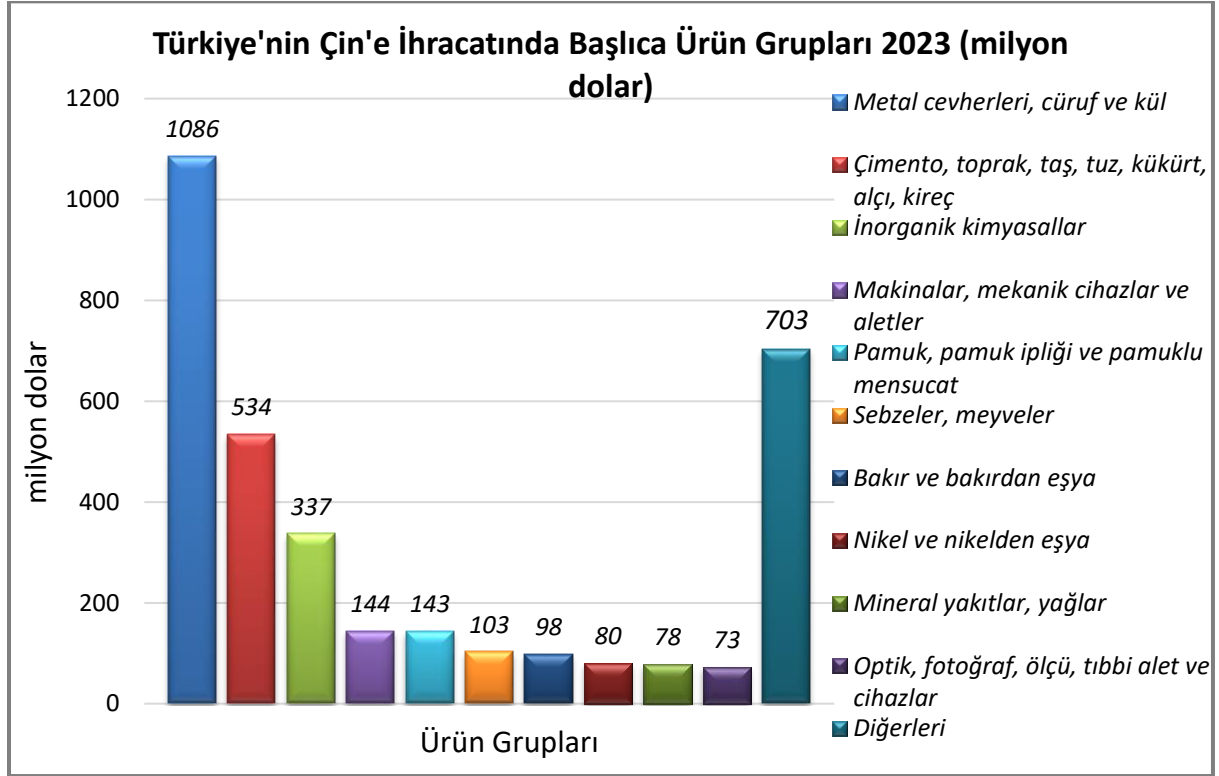
Ülkemizin Çin'den yaptığı ithalatta 2023 yılında önde gelen ürünler: Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar, otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak., diyetler, transistörler vb. yarı iletken tertibat; ışık yayan diyetler, monte edilmiş piezo elektrik kristaller, demir veya alaşimsız çelikten yassı hadde ürünleri ve otomobillerdir.

Türkiye-Çin Dış Ticareti

Kaynak: Trade Map- www.tradenap.org, Direct data, Türkiye

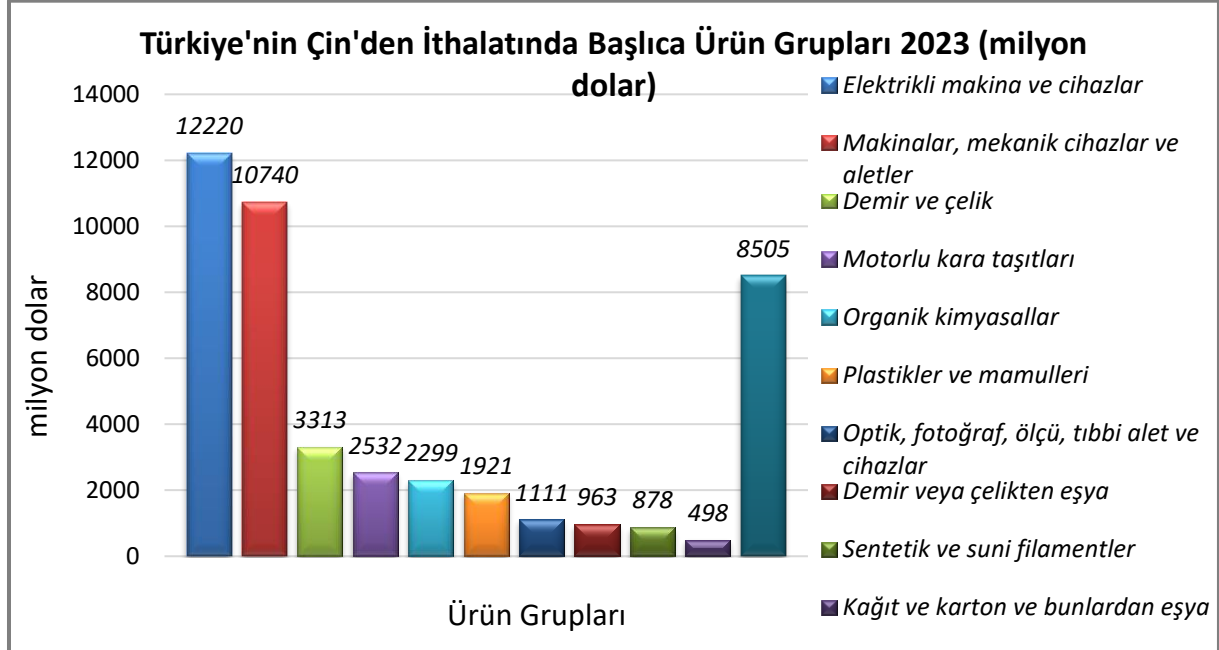
Türkiye'nin Çin'e İhracatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Trade Map -www.trademap.org, Direct data, Türkiye

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Türkiye'nin Çin'den İthalatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Trade Map -www.trademap.org, Direct data, Türkiye

[Detaylı bilgi için tıklayın](#)

Yatırım İlişkileri

T.C. Merkez Bankası verilerine göre Çin'de ülkemize ait yatırım miktarı 2001 yılında 2 milyon dolar seviyesinde iken 2021 yılında 17 milyon dolar seviyesine ulaşmıştır.

Çin'in ülkemize yatırım stoku 2002 yılında 1 milyon doları iken 2023 yılında 36 milyon Amerikan doları değerindedir.

EKLER:**EK-1: Çin'in İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)**

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER (İlk 15)	2021	2022	2023	Pay (% 2023)	Değişim (%, 2022- 2023)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)			3361 814 264	3593 601 450	3388 716 312	100	-5,7
1.	8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	257 643 835	238 088 761	219 634 546	6,5	-7,8
2.	8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	204 529 093	187 904 868	149 860 703	4,4	-20,2
3.	8542	Elektronik entegre devreler	155 301 817	154 524 111	136 583 458	4	-11,6
4.	8703	Otomobiller	24 389 059	44 687 899	77 659 214	2,3	73,8
5.	8507	Elektrik akümülatörleri (bunların separatörleri dahil)	33 618 467	57 227 987	69 863 656	2,1	22,1
6.	8541	Diyotlar, transistörler vb. yarı iletken tertibat; ışık yayan diyotlar, monte edilmiş piezo elektrik kristaller	48 792 510	65 880 033	61 401 081	1,8	-6,8
7.	8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	45 566 117	49 733 198	53 329 321	1,6	7,2
8.	2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	32 477 918	48 301 151	48 395 083	1,4	0,2
9.	8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	39 666 278	47 478 844	46 621 936	1,4	-1,8
10.	9405	Diğer aydınlatma cihazları, ışıklı panolar, ışıklı tabelaları ve benzer eşya ve bu eşyanın aksam ve parçaları	49 342 873	46 066 726	41 204 916	1,2	-10,6
11.	9503	Üç tekerlekli bisikletler, skuterler, oyuncak bebekler, diğer oyuncaklar, küçültülmüş	46 118 845	48 356 191	40 891 383	1,2	-15,4

		modeller, bilmeceler (puzzle)					
12.	8524	Düz panel gösterge modülleri (dokunmatik ekran içersin/içermesin)	0	37 176 929	38 953 929	1,1	4,8
13.	4202	Deri ve köseleden sandık, bavul, valiz, evrak çantası, seyahat eşyası, kılıf vb.	27 856 966	35 570 573	36 086 761	1,1	1,5
14.	9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	38 292 531	37 143 848	34 695 532	1	-6,6
15.	8528	Monitörler ve projektörler, televizyon alıcı cihazları	39 950 805	36 211 948	32 397 262	1	-10,5

Kaynak Trade Map- www.tradenap.org , Direct data- ÇHC

EK-2: Çin'in İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER (ilk 15)	2021	2022	2023	Pay (% 2023)	Değişim (%, 2022- 2023)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)			2 675 680 064	2 715 998 754	2 559 319 988	100	-5,8
1.	8542	Elektronik entegre devreler	433 726 562	416 525 199	350 811 903	13,7	-15,8
2.	2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	258 053 155	365 512 020	336 481 110	13,1	-7,9
3.	2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	182 641 645	128 096 630	133 756 306	5,2	4,4
4.	7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	47 279 403	76 653 548	92 129 213	3,6	20,2
5.	2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	61 205 449	90 727 470	84 483 169	3,3	-6,9
6.	2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	56 805 658	56 328 467	60 671 040	2,4	7,7
7.	1201	Soya fasulyesi	53 528 188	61 235 993	60 462 803	2,4	-1,3
8.	8703	Otomobiller	52 852 668	52 273 905	45 940 704	1,8	-12,1
9.	2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. katı yakıtlar	27 050 007	30 282 017	41 356 320	1,6	36,6
10.	8486	Yarı iletken disklerin, külçelerin, entegre devrelerin vb. imalatında kullanılan makine ve cihazlar; aksam-parça-aksesuar	41 000 149	34 721 757	39 603 519	1,5	14,1
11.	8524	Düz panel gösterge modülleri (dokunmatik ekran içerin/ içermesin)	0	39 823 444	37 695 179	1,5	-5,3
12.	8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri	41 399 971	34 554 983	35 798 527	1,4	3,6

		koda dönüştüren ve işleyen mak.					
13.	7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	36 073 461	37 097 581	34 211 112	1,3	-7,8
14.	2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	16 700 928	19 604 589	27 767 520	1,1	41,6
15.	8541	Diyotlar, transistörler vb. yarı iletken tertibat; ışık yayan diyotlar, monte edilmiş piezo elektrik kristaller	33 355 654	32 536 718	26 450 919	1	-18,7

Kaynak: Trade Map- www.tradenap.org , Direct data, ÇHC

EK-3: Çin'in Ülkelere Göre İhracatı (bin dolar)

Sıra	Ülke (ilk 15)	2021	2022	2023	Pay (%, 2023)	Değişim (%, 2022- 2023)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		3361 814 264	3593 601 450	3388 716 312	100	-5,7
1.	ABD	577 125 500	582 756 120	502 003 682	14,8	-13,9
2.	Hong Kong	348 969 298	297 538 449	276 415 902	8,2	-7,1
3.	Japonya	165 822 965	172 927 436	157 584 021	4,7	-8,9
4.	G. Kore	148 847 027	162 621 428	149 257 115	4,4	-8,2
5.	Vietnam	137 904 870	146 959 900	138 244 768	4,1	-5,9
6.	Hindistan	97 510 656	118 501 523	117 821 289	3,5	-0,6
7.	Rusya	67 550 055	76 122 649	111 057 216	3,3	45,9
8.	Almanya	115 181 923	116 226 632	100 633 111	3	-13,4
9.	Hollanda	102 433 417	117 730 975	100 266 429	3	-14,8
10.	Malezya	78 697 722	93 711 252	88 060 435	2,6	- 6
11.	Meksika	67 440 744	77 534 944	81 500 781	2,4	5,1
12.	İngiltere	87 029 777	81 544 682	78 242 009	2,3	-4,1
13.	Singapur	55 215 268	81 167 608	77 576 182	2,3	-4,4
14.	Tayland	69 355 428	78 479 645	75 929 761	2,2	-3,2
15.	Avustralya	66 383 683	78 827 036	74 022 144	2,2	-6,1
...	...	...	...	...	...	...
26.	Türkiye	29 153 869	34 033 749	38 919 314	1,1	14,4

Kaynak: Trade Map-- www.tradenap.org , Direct data, ÇHC

EK-4: Çin'in Ülkelere Göre İthalatı (bin dolar)

Sıra	Ülke (ilk 15)	2021	2022	2023	Pay (%, 2023)	Değişim (%, 2022- 2023)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		2675 680 064	2715 998 754	2559 319 988	100	-5,8
1.	Tayvan	249 876 255	238 091 695	199 519 622	7,8	-16,2
2.	ABD	180 971 848	178 956 846	166 071 580	6,5	-7,2
3.	G. Kore	213 445 080	199 667 118	162 212 043	6,3	-18,8
4.	Japonya	205 523 715	184 496 995	160 577 404	6,3	- 13
5.	Avustralya	163 729 736	142 091 499	155 507 964	6,1	9,4
6.	Rusya	78 142 344	114 148 971	128 484 735	5	12,6
7.	Brezilya	109 877 876	109 522 043	122 450 862	4,8	11,8
8.	Almanya	119 920 072	111 399 129	106 272 367	4,2	-4,6
9.	Malezya	98 192 537	109 878 980	102 513 126	4	-6,7
10.	Vietnam	92 315 967	87 960 626	92 811 832	3,6	5,5
11.	Endonezya	63 886 547	77 770 058	74 246 546	2,9	-4,5
12.	S. Arabistan	56 961 585	78 045 605	64 328 977	2,5	-17,6
13.	İsviçre	38 068 596	49 907 977	53 991 594	2,1	8,2
14.	Tayland	61 818 243	56 517 649	50 879 679	2	- 10
15.	Kanada	30 450 113	42 383 257	43 967 531	1,7	4,0
...	...	...	...	...	...	...
59.	Türkiye	5 049 493	4 520 330	4 532 224	0,2	0,3

Kaynak: Trade Map- www.tradenap.org - Direct data, ÇHC

Ek-5: Türkiye'nin Çin'e İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER (İlk 15)	2021	2022	2023	Pay (% 2023)	Değişim (%, 2022- 2023)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)			3 662 823	3 281 120	3 305 685	100	0,7
1.	2515	Mermer ve traverten, ekosin, su mermeri, kireçli taşlar	612 164	416 152	431 141	13	3,6
2.	2610	Krom cevherleri ve konsantreleri	191 008	250 478	302 723	9,2	20,9
3.	2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	86 957	150 973	230 648	7	52,8
4.	2616	Kıymetli metal cevherleri ve konsantreleri	153 850	145 027	167 470	5,1	15,5
5.	2607	Kurşun cevherleri ve konsantreleri	194 903	166 571	165 010	5	-0,9
6.	2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	215 014	88 833	127 284	3,9	43,3
7.	5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	41 032	24 888	124 764	3,8	401,3
8.	7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	164 806	127 266	83 229	2,5	-34,6
9.	7501	Nikel matları, nikel oksit sinterleri ve nikel metalürjisinin diğer ara ürünleri	55 968	95 553	79 485	2,4	-16,8
10.	2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	25 617	126 073	78 011	2,4	-38,1
11.	2008	Yer fıstığı ve diğer kabuklu yemiş ve meyve konserveleri	63 521	35 454	75 636	2,3	113,3
12.	2528	Tabii boratlar ve bunların konsantreleri	88 519	110 935	72 761	2,2	-34,4
13.	2836	Karbonat; peroksikarbonat, amonyum karbonat içeren ticari amonyum karbonat	16 714	587	71 557	2,2	12090,3
14.	9018	Tıpta, cerrahide, dişçilikte ve veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar	76 347	62 192	54 030	1,6	-13,1
15.	2606	Alüminyum cevherleri ve konsantreleri	9 190	26 801	48 501	1,5	81

Kaynak: Trademap- www.tradenap.org Direct data, Türkiye

Ek-6: Türkiye'nin Çin'den İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER (İlk 15)	2021	2022	2023	Pay (% 2023)	Değişim (%, 2022- 2023)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)			32 239 211	41 353 932	44 980 184	100	8,8
1.	8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	2 681 079	2 254 300	3 089 757	6,9	37,1
2.	8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	2 076 391	2 083 735	2 583 126	5,7	24
3.	8541	Diyotlar, transistörler vb. yarı iletken tertibat; ışık yayan diyotlar; monte edilmiş piezo elektrik kristaller	443 975	965 128	1 462 525	3,3	51,5
4.	7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri	170 894	728 296	1 324 094	2,9	81,8
5.	8703	Otomobiller	113 729	182 534	1 279 042	2,8	600,7
6.	8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	466 369	659 607	919 020	2	39,3
7.	8524	Düz panel gösterge modülleri	0	432 751	787 197	1,8	81,9
8.	5402	Sentetik filament iplikleri (dikiş ipliği hariç)	671 960	818 982	745 418	1,7	-9
9.	8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	531 260	653 440	742 211	1,7	13,6
10.	8507	Elektrik akümülatörleri	213 273	277 481	696 559	1,5	151
11.	8429	Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makinaları, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, yol silindirleri vb.	189 799	301 537	679 840	1,5	125,5
12.	7225	Diğer alaşımlı çelikten yassı hadde mamulleri	506 731	729 527	678 338	1,5	-7
13.	2917	Polikarboksilik asitler, anhidritleri, halojenürleri ve türevleri	347 064	859 374	663 022	1,5	-22,8
14.	8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü olan havalandırmaya mahsus davlumbazlar	603 929	642 280	598 572	1,3	-6,8
15.	8501	Elektrik motorları ve jeneratörler	441 315	486 943	507 043	1,1	4,1

Kaynak: Trade Map - www.tradenap.org, Direct data, Türkiye